

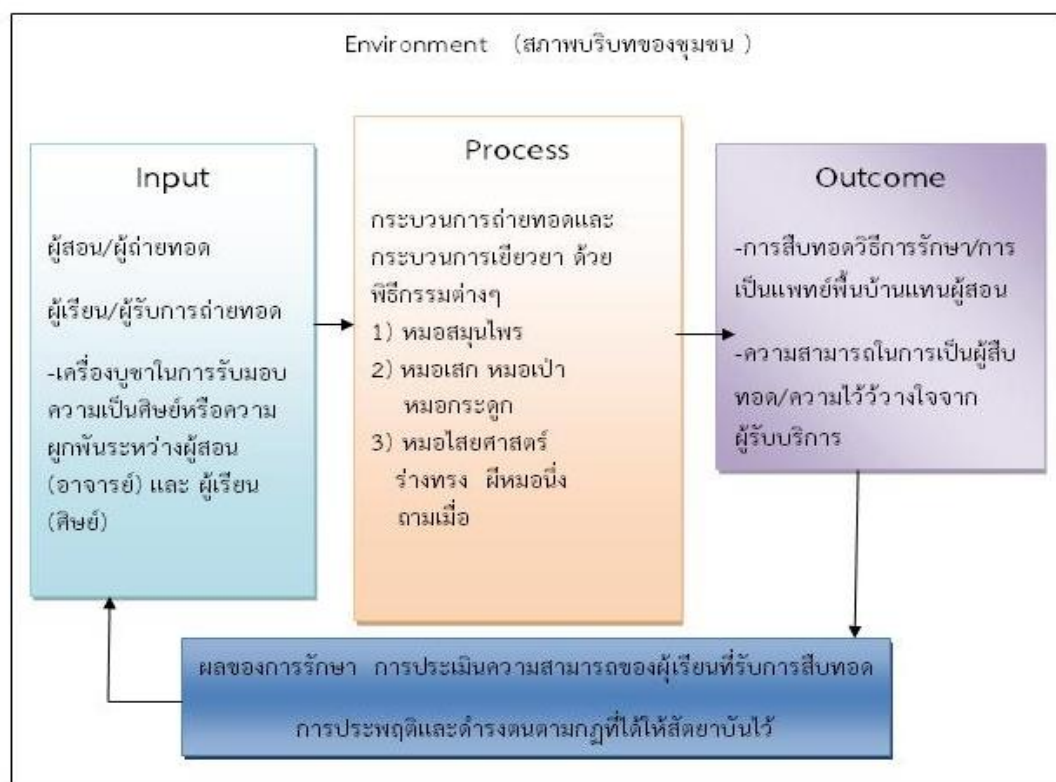
ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านของชุมชนในจังหวัดลำปาง: กระบวนการการถ่ายทอด

ชุมชนในจังหวัดลำปาง มีการสืบทอดภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพและการบำบัดรักษา ที่สอดคล้องกับชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในชุมชน แม้ว่าการดูแลสุขภาพผู้รับบริการส่วนใหญ่จะใช้บริการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ยังพบว่าประชาชนบางส่วนใช้ “หมอเมือง” ควบคู่ไปกับบริการสุขภาพแผนปัจจุบัน การแพทย์พื้นบ้านจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพของประชาชน เนื่องจากปัจจัยด้าน สถานะทางเศรษฐกิจสังคมและความยุ่งยากในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของรัฐ ซึ่งในจังหวัดลำปาง มีการจัดกลุ่มของแพทย์พื้นบ้านหรือหมอเมืองเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) หมอสมุนไพร 2) หมอเสก หมอเป่า หมอกระดูก และ 3) หมอไสยศาสตร์ ร่างทรง ผีหมอหนึ่ง

สัมภาษณ์แพทย์พื้นบ้านจำนวน 19 คน พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้าน มีกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1) การขัดเกลาทางสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องกับบุคคลและกลุ่มในชุมชน เช่น ครู พระ พ่อหมอ ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพ ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

2) กระบวนการถ่ายทอดโดยอาศัยผู้เรียน ด้วยความเชื่อความศรัทธา ความสนใจ และการตั้งใจเรียน

ทั้งนี้รูปแบบในการรักษาของจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อ พิธีกรรม ที่ได้รับสืบทอดกันมา โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มหมอเป่าหมอสะป่าน ทำการเยียวยารักษาในกลุ่มผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องกระดูกหัก ข้อเคลื่อน ปวดเมื่อยตามร่างกาย เด็กเล็กร้องไห้ไม่หยุด ผดผื่น ตุ่มหนองพุพอง คันตามอวัยวะต่างๆของร่างกาย ตัดต่อ และโรคตา

2) กลุ่มร่างทรง ผีหม้อนึ่ง จะเน้นการรักษาทางจิตวิญญาณ ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ โดยผู้ป่วยที่มารับการรักษาส่วนใหญ่จะไปรักษาที่ทางโรงพยาบาลต่างๆ มาแล้ว แต่ไม่หาย

3) กลุ่มหมอสมุนไพร ทำการเยียวยารักษาในกลุ่มผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพเรื่อง ปวดเมื่อยตามเนื้อตัว ปวดหลัง ร่างกายอ่อนแอ ไม่เจริญอาหาร ริดสีดวงทวาร สะเก็ดเงิน ขับปัสสาวะ ยาระบาย และอาการไข้ โดยสมุนไพรที่รักษาเป็นสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

สรุปจากงานวิจัยเรื่อง กระบวนการการถ่ายทอดภูมิปัญญาและการเยียวยาเพื่อการดูแลสุขภาพของคนใน
ชุมชนของแพทย์พื้นบ้าน จังหวัดลำปาง
โดย ณัฐฐรณ์ ปัญจพันธ์, วลัยลักษณ์ ชันทา, ยงยุทธ แก้วเต็ม, และ ปานจันทร์ อิ่มหนา
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง